

Avizul Comitetului Economic și Social European privind crearea unei etichete sociale europene (aviz exploratoriu)

(2013/C 76/04)

Raportor: **dna Ariane RODERT**

La 3 iulie 2012, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a solicitat Comitetului Economic și Social European elaborarea unui aviz exploratoriu cu privire la

Crearea unei etichete sociale europene.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 20 decembrie 2012.

În cea de-a 486-a sesiune plenară, care a avut loc la 16 și 17 ianuarie 2013 (ședința din 16 ianuarie 2013), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 128 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 9 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută posibilitatea ce i se oferă prin solicitarea Comisiei pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale din Parlamentul European de a elabora un aviz pe marginea propunerii de proiect-pilot privind eticheta socială europeană în 2013. De la momentul solicitării avizului exploratoriu, situația a suferit modificări, în condițiile în care textul Comisiei pentru buget a Parlamentului European adoptat la 4 octombrie 2012 nu conține vreo referire la acest proiect-pilot.

1.2 În principiu, CESE sprijină intenția de a consolida dimensiunea socială în Europa și consideră că responsabilitatea socială a întreprinderilor (RSI) ar trebui recunoscută și încurajată. Comitetul insistă însă asupra faptului că RSI nu ar trebui în niciun caz să substituie drepturile sociale garantate prin instrumente juridice naționale sau internaționale, în cadrul cărora dialogul social joacă un rol central.

1.3 Prin urmare, este necesar ca într-o primă etapă să se precizeze mai în amănunt care este valoarea adăugată, calendarul și orientarea acestei propuneri în raport cu obiectivele politice urmărite. Aceste obiective sunt importante, dar în condițiile actuale, mijlocul principal și cel mai eficient de a le pune în aplicare constă într-o legislație socială mai strictă și mai bine pusă în aplicare.

1.4 În același timp, CESE dorește să scoată în evidență, fără a nega importanța acestei inițiative, că propunerea s-ar putea să fie prea complexă într-un moment în care UE trece printr-o perioadă de criză, cu o rată ridicată a șomajului și un număr de falimente în creștere. O etichetă socială poate reflecta doar partea voluntară a activităților antreprenoriale sociale, însă această parte variază din cauza legislației diferite din fiecare stat membru, întrucât legislația europeană prevede doar standarde minime. Nu ar fi de dorit să fie introduse noi obligații pentru întreprinderi, care, în acest moment, riscă să adâncească discrepanța între întreprinderile de diferite mărimi și statele UE în loc să sporească coeziunea lor la nivel european.

1.5 Trebuie să se țină seama și de inițiative paralele, cum ar fi eticheta socială din domeniul antreprenoriatului social (din cadrul Inițiativei pentru antreprenoriatul social), pentru a evita confuziile. În acest context, CESE recomandă să se aștepte rezultatele cartografierii cu privire la eticheta socială, pe care Comisia o va efectua în domeniul antreprenoriatului social, și să se tragă

concluziile ce se impun în acest sens. Alte inițiative care se suprapun, cum ar fi noile premii pentru responsabilitatea socială a întreprinderilor sau integrarea aspectelor sociale în domeniul achizițiilor ar trebui, de asemenea, luate în considerare în relație cu această propunere.

1.6 CESE consideră, de asemenea, că trebuie mai bine demonstrată credibilitatea, legitimitatea și fezabilitatea unei etichete sociale introduse pe bază voluntară. Încrederea într-un nou sistem de etichetare la nivel european și sensibilizarea cu privire la acesta presupun realizarea unui sistem cuprinzător de acreditare și monitorizare, ceea ce trebuie pus în balanță cu beneficiile pe care le oferă un sistem de etichetare suplimentar. În acest context, CESE recomandă ca, înainte de a lua în considerare introducerea unei noi etichete sociale europene, să aibă loc o cartografiere exhaustivă a sistemelor de etichetare existente în diferite state membre, cu identificarea exemplelor de bune practici și tragerea concluziilor ce se impun din inițiativele care nu au avut succes. Prin urmare, CESE recomandă mai degrabă îmbunătățirea și extinderea sistemelor de etichetare existente, adăugându-le o dimensiune de responsabilitate socială (acolo unde nu este deja cazul).

1.7 Sistemele existente, dar și întreprinderile care fac uz de acestea, ar trebui să beneficieze de mai multă atenție; alte întreprinderi ar trebui încurajate să apeleze la această etichetare, în loc de a crea un sistem suplimentar cu care consumatorii și întreprinderile ar trebui să se familiarizeze. Nu în ultimul rând ar trebui luată în considerare, cel puțin pe termen mediu, desfășurarea unei acțiuni în materie de comunicare la nivel european cu privire la etichetele europene, pentru a-i sensibiliza pe consumatori și cetățeni.

1.8 Pentru a evita confuziile, în cazul în care va fi introdus un nou sistem european de etichetare socială, se recomandă ca acesta să nu devieze prea mult de la standardele internaționale recunoscute în acest domeniu, conținând însă o componentă tipic europeană: respectul pentru drepturile sociale.

2. Introducere

2.1 Comisia pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale a Parlamentului European a propus, pentru anul 2013, un proiect-pilot privind instituirea unei etichete sociale europene, dar textul Comisiei pentru buget a Parlamentului

European privind proiectele-pilot pentru 2013 a fost adoptat în luna octombrie ⁽¹⁾ a acestui an fără a face vreo referire la această propunere. Dată fiind noua situație, avizul de față urmărește în primul rând să ofere o contribuție în raport cu proiectul-pilot propus.

2.2 Ideea subiacentă propunerii este de a contribui la crearea unei Europe mai sociale, în care standardele minime din domeniul social și din legislația muncii să fie mai bine aplicate. Obiectivul este de a încuraja crearea de locuri de muncă, de a sprijini locurile de muncă destinate tinerilor și de a combate sărăcia, prin introducerea unui sistem progresiv de certificare, sub forma unei *etichete sociale europene*.

2.3 Solicitarea adresată CESE de Parlamentul European se referă la (a) impactul și importanța etichetei în diversele domenii politice, (b) tipurile de întreprinderi care ar putea fi interesate să participe în mod voluntar, (c) opțiunile disponibile pentru instituirea unei etichete progresive, (d) criteriile care ar trebui respectate pentru a obține eticheta și (e) acțiunile care ar trebui întreprinse pentru popularizarea acesteia.

2.4 Eticheta socială propusă de Comisia pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale prevede un sistem voluntar și gratuit. Ea se adresează tuturor întreprinderilor din UE, dar se concentrează asupra IMM-urilor ⁽²⁾ și microîntreprinderilor (IFM) ⁽³⁾. Obiectivul este de a crea o Europă mai responsabilă din punct de vedere social, prin garantarea unor standarde sociale ridicate în toate întreprinderile din UE. De asemenea, propunerea urmărește armonizarea sistemelor de etichetare și utilizarea unei grile de evaluare, pentru identificarea posibilităților de ameliorare. Ideea este de a utiliza o listă de criterii sociale pentru a evalua responsabilitatea socială internă a fiecărei întreprinderi, atribuindu-i diverse niveluri ale etichetei sociale.

3. Observații generale

3.1 CESE consideră că eforturile de consolidare a dimensiunii și valorilor sociale din Europa sunt importante, însă **trebuie reflectat la valoarea adăugată, la calendarul și la orientarea acestui proiect**, ținând seama de inițiativele în desfășurare din domeniile conexe. Ca atare, CESE solicită argumente mai precise în legătură cu valoarea adăugată a unei astfel de inițiative și cu destinatarii ei, precum și contribuția acesteia la legislația europeană.

3.2 În avizul său privind responsabilitatea socială a întreprinderilor (RSI) ⁽⁴⁾, CESE observa recent că RSI reprezintă o abordare ce ține de dezvoltarea durabilă. În același aviz, era subliniată și nevoia de a clarifica termeni precum *responsabilitate socială* (doar la locul de muncă) și de *responsabilitate societală* (activități în afara locului de muncă).

3.3 Pe baza acestor definiții, propunerea Comisiei pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale privind eticheta socială pare să se refere la *responsabilitatea socială*. Dat fiind că se adresează tuturor întreprinderilor din UE, trebuie să se ia în

considerare lucrările în curs ale Comisiei în legătură cu strategia UE pentru responsabilitatea socială a întreprinderilor (publicată în 2011) ⁽⁵⁾, care abordează deja aspecte similare.

3.4 Așa cum a menționat în trecut CESE, este important de subliniat că responsabilitatea socială a întreprinderilor **nu trebuie utilizată în nici un caz ca substitut al drepturilor sociale garantate de instrumentele juridice sau de acordurile internaționale**, care țin în primul rând de responsabilitatea statelor și a guvernelor. În plus, multe întreprinderi își iau angajamente și mai mari în sensul responsabilității sociale, fiind prin urmare important să se sublinieze că o responsabilitate socială care merge dincolo de ceea ce este prescris în documentele statutare trebuie recunoscută și încurajată. CESE este de părere că fiecare întreprindere trebuie să-și găsească propria abordare în materie de asumare a responsabilității sociale. Eticheta socială poartă riscul ca în prim plan să nu mai fie inovarea socială, ci dorința de a obține certificarea.

3.5 Ideea unei etichete sociale fusese deja evocată anterior în legătură cu lucrările Comisiei în contextul antreprenoriatului social, la care CESE a contribuit în mod activ prin mai multe avize ⁽⁶⁾. Comunicarea *Către un Act privind piața unică* ⁽⁷⁾ se referă la eticheta socială în legătură cu antreprenoriatul social și cu întreprinderea socială. Această idee a fost reluată printr-o acțiune-cheie din Comunicarea Comisiei privind *inițiativa pentru antreprenoriatul social* ⁽⁸⁾, care urmărea să îmbunătățească oportunitățile întreprinderilor sociale de a-și desfășura activitățile, de a fi competitive și de a se dezvolta în aceleași condiții cu celelalte întreprinderi. Una dintre propunerile acestei inițiative era de a crea o bază de date publică, cu etichete și certificări, pentru a-i sensibiliza și mai mult pe cei interesați în legătură cu diversele forme de etichete acordate întreprinderilor sociale din UE și pentru a înlesni compararea acestor etichete. De asemenea, Comisia dorește să lanseze într-un viitor apropiat un studiu privind întreprinderea socială, în care să cartografieze întreprinderile sociale cărora le-a fost acordată eticheta socială, formele pe care le îmbracă acestea și alte trăsături, reguli și modele specifice acestui tip de întreprinderi.

3.6 Astfel, CESE consideră că **viitoarea cartografiere a întreprinderilor sociale, așa cum a fost ea prevăzută în cadrul inițiativei pentru antreprenoriatul social**, trebuie realizată **înainte** de lucrările de elaborare a unei definiții mai cuprinzătoare a etichetării sociale a întreprinderilor și **separat** de aceasta. Din punctul de vedere al CESE, acest exercițiu trebuie încheiat înainte de extinderea etichetării, dat fiind că această cartografiere a sistemelor de etichetare existente ar putea aduce o contribuție valoroasă la evaluarea posibilităților și utilității unui sistem de etichetare mai amplu. Se recomandă, de asemenea, ca inițiativelor similare, cum ar fi cea privind integrarea unor aspecte sociale în domeniul achizițiilor, noile premii pentru responsabilitatea socială a întreprinderilor și platformele sectoriale din domeniul etichetării întreprinderilor sociale, să li se ofere timpul necesar consacrării înainte de lansarea unor noi activități.

⁽¹⁾ Comisia pentru bugete a Parlamentului European, 4 octombrie 2012.

⁽²⁾ Întreprinderi mici și mijlocii.

⁽³⁾ Întreprinderi foarte mici.

⁽⁴⁾ JO C 229, 31.7.2012, p. 77.

⁽⁵⁾ COM(2011) 681 final.

⁽⁶⁾ JO C 24, 28.1.2012, p. 1 și JO C 229, 31.7.2012, p. 44.

⁽⁷⁾ COM(2010) 608 final.

⁽⁸⁾ COM(2011) 682 final.

3.7 CESE subliniază că trebuie făcută o distincție clară între propunerea Comisiei pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale (referitoare la responsabilitatea socială a întreprinderilor) și Inițiativa privind antreprenoriatul social: ele urmăresc obiective diferite și trebuie, prin urmare, tratate în mod diferit. CESE solicită Comisiei pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale să ia în considerare utilizarea unui alt termen în textul propunerii, pentru a evita astfel **confuziile de ordin terminologic**. Solicitarea este cu atât mai pertinentă, cu cât există actori consacrați în domeniul antreprenoriatului social care utilizează conceptul de etichetare pentru întreprinderile sociale, cum ar fi, de exemplu, „Social Enterprise Mark” ⁽⁹⁾

4. Observații specifice privind propunerea Comisiei pentru ocuparea forței de muncă

4.1 Obiectivul urmărit de prezenta propunere de proiect-pilot constă în încurajarea întreprinderilor de a-și depăși obligațiile statutare cu privire la responsabilitatea socială. Inițiativa este de o importanță vitală, dar CESE își pune întrebarea dacă, în actualul climat economic, introducerea unei etichete sociale europene nu este cumva prea complicată în raport cu valoarea adăugată pe care o prezintă. Din punct de vedere politic, propunerea urmărește favorizarea locurilor de muncă, ocuparea forței de muncă tinere și combaterea sărăciei. Toate acestea sunt de o importanță vitală pentru Europa, dar CESE se teme că legătura între ele și introducerea unei etichete sociale pe bază voluntară este prea slabă pentru a fi eficace, considerând, în schimb, că aceste obiective pot fi atinse mai eficient prin stabilirea unui cadru juridic mai strict și asigurarea respectării acestuia, precum și prin reformularea și consolidarea metodei deschise de coordonare în domeniul social.

4.2 CESE consideră, de asemenea, că propunerile în acest domeniu trebuie să plece de la principiul că întreprinderile puternice și competitive sunt indispensabile pentru creșterea economică, ele fiind astfel responsabile pentru crearea condițiilor necesare pentru impunerea unor norme sociale mai bune.

4.3 Propunerea prevede și introducerea unui „sistem de notare” gradual și progresiv, în funcție de gradul de punere în practică a unor criterii sociale, cum ar fi remunerația decentă, securitatea socială, asigurarea de sănătate, egalitatea de gen, îngrijirea copiilor, munca de la distanță etc. În condițiile actuale de criză economică, cu dificultățile considerabile cu care se confruntă anumite state, CESE se teme că în momentul de față, un astfel de sistem gradual de notare **riscă să adâncească discrepanța între întreprinderile de diferite mărimi și statele membre ale UE**. Un sistem gradual de notare nu poate fi adecvat dacă el nu este elaborat pentru a servi nu doar intereselor companiilor multinaționale, ci și intereselor IMM-urilor și ale microîntreprinderilor.

4.4 Nu trebuie uitat că o etichetă este utilă doar atunci când este cunoscută și se bucură de recunoaștere. IMM-urile și microîntreprinderile ar trebui să beneficieze deci de campanii de comunicare care să scoată în evidență angajamentul lor. Ceea ce este considerat ca un progres social trebuie să fie discutat în detaliu, ținând seama de principiul subsidiarității în

acest domeniu, dar și de diferitele tradiții și modele de sistemele de protecție socială naționale. **Acest dialog trebuie să fie purtat cu partenerii sociali și alte părți interesate**, cum ar fi asociațiile de consumatori, atât la nivelul UE, cât și la nivel național.

4.5 În cadrul eforturilor depuse de UE în vederea facilitării creării de noi întreprinderi și a funcționării acestora au fost luate numeroase măsuri de simplificare și stimulare a creșterii, într-o încercare de a evita slăbirea responsabilității sociale a întreprinderilor, a drepturilor sociale ale lucrătorilor sau a potențialului de creștere și competitivitate a întreprinderilor. Cu toate că mai sunt multe de făcut în ceea ce privește drepturile, CESE se îndoiește că un sistem voluntar va îmbunătăți în mod real responsabilitatea socială. CESE atrage în același timp atenția că un astfel de sistem de etichetare, chiar dacă va fi gratuit, presupune **disponibilizarea unor resurse** care pot fi utilizate mai bine la nivelul întreprinderilor, afectate în prezent de criză.

4.6 Ca parte a eforturilor de îmbunătățire a responsabilității sociale ar trebui, de asemenea, evaluat până la ce nivel este întreprinderea responsabilă pentru respectarea drepturilor sociale, de exemplu în ceea ce privește furnizorii aflați în afara UE. Câtă vreme nu există claritate referitor la această responsabilitate, nu va exista încredere în eticheta socială. Ar trebui acordată atenție și **potențialului impact asupra comerțului și importatorilor**.

4.7 Altă chestiune importantă este cea a **legitimității unei etichete standardizate**. Experiențele anterioare au demonstrat că abordarea descententă, prin luarea unor inițiative mai degrabă prescriptive, au un efect destul de redus asupra asociațiilor de consumatori și altor părți interesate, situație contraproductivă dacă se dorește ca eticheta să aibă un impact. În acest context poate fi menționat Fairtrade ⁽¹⁰⁾ ca un bun exemplu, demn de urmat, în care consumatorul preia inițiativa de a introduce o etichetă. De asemenea, se recomandă o analiză mai în detaliu cu privire la acele sisteme de etichetare din trecut care nu au avut succes ⁽¹¹⁾.

4.8 Este important să se analizeze modul în care poate fi creată încrederea într-o etichetă. Din perspectiva consumatorilor, situația actuală creează deja confuzii: există o multitudine de sisteme de etichetare, multe dintre ele fiind greu de înțeles; a rămâne informat la zi cu privire la acestea se dovedește a fi imposibil. Adăugarea unui sistem nou, cu așteptarea ca consumatorii să facă alegeri bine informate, ar putea fi nerealist. Ca alternativă la introducerea unei noi etichete sociale se recomandă luarea în considerare a **unei extinderi a sistemelor de etichetare existente, adăugându-le o dimensiune de responsabilitate socială** (dacă nu este deja cazul). Același lucru se aplică și capacității etichetei de a genera încredere în rândul investitorilor. Prin luarea, de exemplu, a unor inițiative în domeniul investițiilor sociale, Comisia va putea defini orientări pentru îmbunătățirea raportărilor privind rezultatele sociale obținute prin aceste eforturi; CESE a salutat această abordare ca fiind esențială cu privire la investițiile în întreprinderile sociale ⁽¹²⁾ și consideră că ea ar trebui inclusă în această inițiativă.

⁽¹⁰⁾ <http://www.fairtrade.net>

⁽¹¹⁾ De exemplu eticheta socială introdusă în Belgia sau eticheta socială și de mediu din Franța.

⁽¹²⁾ JO C 229, 31.7.2012, p. 55.

⁽⁹⁾ <http://www.socialenterprisemark.org.uk>

4.9 Nu trebuie pierdute din vedere nici dificultățile inerente creării unui sistem complex la nivel european, în special din punct de vedere social, tehnic și practic. Există deja diferite sisteme de certificare pentru diferitele tipuri de etichete sociale; majoritatea dintre acestea au contribuit la îmbunătățirea vizibilității și importanței chestiunilor sociale la nivelul întreprinderilor⁽¹³⁾. În legătură cu propunerea Comisiei pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale ar trebui acordată o atenție deosebită normei ISO 26000⁽¹⁴⁾, care acoperă majoritatea criteriilor cuprinse în propunere și la care a aderat deja un număr mare de întreprinderi. Există, de asemenea, diferite alte norme consacrate la nivel internațional⁽¹⁵⁾. Proiectul-pilot ar trebui, prin urmare, să evalueze dacă crearea unui nou sistem de etichetare oferă suficientă valoare adăugată, sau dacă nu ar fi **mai recomandabilă sensibilizarea și încurajarea întreprinderilor de a utiliza sistemele existente**, precum și consolidarea acestora, de exemplu prin introducerea unor indicatori de progres.

4.10 Pentru a evita distorsiunile, orice etichetare socială la nivel european nu ar trebui să devieze prea mult de la standardele internaționale recunoscute în domeniu, dar ar trebui să includă și un element tipic european: respectul pentru drepturile sociale.

4.11 Multe dintre criteriile propuse pentru eticheta socială sunt acoperite prin **dialogul social**, prin procese de negociere în cadrul cărora deciziile sunt luate de partenerii sociali sau prin legislațiile naționale în vigoare; o graduare a acestor criterii nu este adecvată. CESE subliniază că dialogul social a promovat exemple de bune practici și a dus la elaborarea unor orientări în acest sens, știut fiind că responsabilitatea socială a întreprinderilor contribuie la dialogul social și îl completează.

4.12 Întocmirea unei liste de criterii sociale care să corespundă tuturor tipurilor de întreprinderi, tuturor situațiilor și condițiilor naționale reprezintă o sarcină complexă și o adevărată provocare. În paralel cu legislația UE există o mare varietate de sisteme și tradiții naționale privind drepturile sociale, de exemplu pentru îngrijirea copiilor sau concediul

parental, asigurările de sănătate, salariile minime etc. Proiectul-pilot ar trebui **să țină seama de principiul subsidiarității** și de criteriile propuse pentru a putea evalua aplicabilitatea etichetei.

4.13 Dezvoltarea încrederii în etichetă presupune nu numai sporirea sensibilității în rândul întreprinderilor, investitorilor și consumatorilor, ci și realizarea unui **sistem de monitorizare** eficient. O etichetă reprezintă o imagine instantanee a modului în care o întreprindere respectă criteriile în momentul depunerii cererii. Fără existența unui organism independent responsabil pentru certificarea, monitorizarea și calendarul etichetei nu se va putea genera încrederea sau progresul social scontat. În acest context trebuie să se țină seama de riscul abuzurilor și neregularităților, precum și de procedura de excludere a întreprinderilor respective. Elaborarea unei proceduri de monitorizare corespunzătoare necesită punerea la dispoziție a unor resurse și crearea unui plus de birocrație; trebuie, prin urmare, evaluată valoarea socială adăugată în raport cu plusul de birocrație și complexitate.

4.14 CESE se întreabă dacă crearea unui sistem de etichetare care să cuprindă toate sectoarele și toate statele membre ale Europei este rezonabilă. Există diferențe semnificative între întreprinderi în ceea ce privește capacitatea lor de a atinge obiectivele propuse; înființarea unei instanțe de evaluare care să fie echitabilă pentru toate întreprinderile este imposibilă. Astfel, CESE propune **dezvoltarea unui concept mai amplu privind responsabilitatea socială a întreprinderilor**, în cadrul căruia eticheta să reflecte mai degrabă anumite activități și procese decât întreprinderea în ansamblul ei.

4.15 Prin urmare, CESE subliniază că, în cazul în care se va desfășura un proiect-pilot în acest domeniu, **grupul-țintă pentru etichetă** ar trebui implicat în elaborarea acestuia. Se recomandă întocmirea unui studiu care să clarifice elementele-cheie ale etichetei sociale, precum monitorizarea, perioada de valabilitate, retragerea etichetei, intervalele de evaluare, indicatorii de progres etc. Un posibil pilot-proiect ar trebui, de asemenea, să determine dacă o etichetă socială europeană este viabilă și utilă pentru realizarea obiectivului propus.

Bruxelles, 16 ianuarie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹³⁾ De exemplu Global Compact, EMAS, Business Social Compliance Initiative, Global Reporting.

⁽¹⁴⁾ <http://www.iso.org/iso/home/standards/iso26000.htm>

⁽¹⁵⁾ Orientările OCDE pentru întreprinderile multinaționale, declarația tripartită OIM, UN Global Compact.